

ВОЛОДИМИР ПАТИК: СТАНОВЛЕННЯ АВТОРСЬКОГО СТИЛЮ, ПОШУКИ, ІНСПІРАЦІЇ 1940–1960-х РОКІВ

ID ORCID 0000-0002-1520-1185

Роксолана ПАТИК

ЛЬВІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА
 АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ

Проаналізовано існуючі українські дослідження на тему становлення авторського стилю, пошуків, інспірацій 1940–1960-х рр. у творчості Володимира Патика (1926–2016). Зазначено, що наразі бракує наукових розвідок, присвячених аналізу спадщини В. Патика, зокрема періоду становлення творчої манери художника, що свідчить про необхідність подальшого розширення наукового аналізу цього явища, його систематизації, вивчення розвитку та впливу на становлення львівської школи малярства XX – початку XXI ст.

Досліджено творчий шлях та становлення особистості художника крізь призму історичного та мистецького тла Львова, культурних впливів середини XX ст. на основі аналізу зібраних літературних джерел. Систематизовано та структуровано за періодами творчі здобутки художника. Доповнено розпочатий окремими дослідниками аналіз його графічного і живописного доробку. Досліджено артефакти у музейних фондах і приватних колекціях на території України. Розкрито аспекти впливу педагогів львівської школи малярства на формування В. Патика, проаналізовано його твори періоду після 1940 р. і до 1970-х рр.

Проаналізовано формування В. Патика як художника у контексті мистецького середовища Львова другої половини середини XX ст., відтак введено у науковий обіг низку історичних відомостей про життєвий і творчий шлях митця. Представлено особливості художньої мови його станкового та монументального живопису, проаналізовано тематику, композиційні та живописні прийоми окремих творів. Розкрито взаємодію особистості майстра у різних мистецьких контекстах.

Як візуальний супровід статті, наведено фрагменти його знакових робіт, створених упродовж 1940–1960-х рр. На думку авторки публікації, саме ці роботи унаочнюють пошуки художника, інспіровані творчістю знаних світових та українських митців, є концентрацією всіх зусиль, умінь і навичок навчання молодого художника у Львівському інституті декоративного і прикладного мистецтва, а також віддзеркалюють художньо-методичні якості й особливості львівської школи живопису і її провідних педагогів у повоєнні роки. Укладання даного тексту спирається на архівні матеріали ЛНАМ, приватний архів В. Патика.

Ключові слова: Володимир Патик, малярство, образотворче мистецтво, пошук, інспірації, авторський стиль

ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ КОНТЕКСТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Творчість відомого українського живописця Володимира Патика має багато важливих складових, які на сьогодні є малодослідженими. Це стосується висвітлення графічних та малярських якостей художника, зокрема у період його становлення, а також виявлення авторських пошуків та інспірацій митця 1940–1960-х рр.

Велика кількість робіт окресленого періоду знаходяться у львівській майстерні Володимира Патика, тому недоступні для широкого загалу, а ті, що

знаходяться у музеях України, здебільшого перебувають у фондах та експонуються лише на тематичних виставках, присвячених творчості художника або львівському малярству. У новоствореному 2024 р. музеї Патика у Львові зберігається колекція, що охоплює понад сто творів Володимира Патика, які, проте, і до сьогодні недостатньо вивчені й потребують подальшого введення у науковий обіг. Творчий доробок Володимира Патика періоду становлення майстра остаточно не впорядкований і потребує систематизації. Ця робота лише розпочинається.

Проведено стислий екскурс праць вітчизняних науковців, які досліджували творчий доробок

В. Патика у контексті українського образотворчого мистецтва ХХ–ХХІ ст. Серед цих розвідок роботи О. Голубця, В. Овсійчука, В. Палинського, О. Петрової, І. Павельчук, Є. Шимчук, Р. Яціва. Вивчено основні аспекти, в межах яких дослідження торкалися вивчення періоду становлення митця – 1940–1960-х рр. Зазначено, що формування стилістики і безпосередньо творчої особистості В. Патика припало на 60-ті рр. ХХ ст., чим і зумовлена мала кількість наукових досліджень творчого доробку митця, а також відсутність достатньої кількості критичних розвідок. Проаналізовано частку праць вітчизняних науковців: Є. Шимчук, М. Маричевського, Р. Яціва, В. Овсійчука, які торкалися вивчення мистецької спадщини В. Патика. Обрана тема є актуальною, оскільки у двотомному виданні – це альбоми «Володимир Патик. Малярство» і «Володимир Патик. Графіка» (2016) (автор-упорядник Остап Патик), а також «Володимир Патик. Одержимість» за редакцією Миколи Маричевського діяльність художника після 2010 р. не висвітлена і вимагає ретельнішого професійного підходу та дослідження доробку цього періоду.

Метою даного дослідження є спроби виявити інспірації і пошуки власного авторського стилю Володимира Патика в 1940–1960-ті рр.

КРОКИ ДО ТВОРЧОСТІ: МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ВОЛОДИМИРА ПАТИКА

Народився Володимир Патик 9 жовтня 1926 р. у невеликому галицькому селі Чорний Острів. Потреба малювати проявилася дуже рано: ще дитям він завзято замальовував усе, що потрапляло в поле зору: від краєвидів до побутових сцен.

У 1939 р., закінчивши шестирічку польськомовної народної школи (уже з другого класу вивчав українську мову двічі на тиждень), Володимир вступив до сьомого класу ходорівської школи, додаючи щодоби 14 км туди й назад. Першим наставником з малювання став відомий львівський графік Зеновій Кецало (1919–2010), який попри юний вік учня зумів закласти основи академічного рисунку.

Тим часом у Львові активно формувалися осередки майбутньої Спілки радянських художників, до організаційного комітету входили Михайло Дмитренко, Роман Сельський, Мар'ян Внук, Генріх Штрент, Генріх Віцинський та інші. За статистикою осені 1940 р., на обліку вже налічувалось 95 митців, серед яких чимало біженців з територій, окупованих нацистами. Радянська влада пов'язувала створення Спілки з потребою запровадити у Львові мистецькі навчальні заклади радянського типу.

Закінчивши сьомий клас, Володимир Патик вступив до Державної художньо-промислової школи, що діяла у Львові під егідою Українського центрального комітету (1941–1943) під керівництвом Михайла Осінчука, а згодом Євгена На-

Іл. 1. В. Патик. *Наша комора*. 1945. Папір, туш, перо, пензель. 19 × 23 см. Приватна збірка

гірного [4, с. 29]. Серед викладачів були Микола Бутович, Володимир Баляс, Мар'ян Внук, Михайло Кміт, Антін Малюца, Микола Федюк та інші досвідчені педагоги. Водночас із Володимиром Патином навчалися майбутні відомі художники та культурні діячі: Микола Батіг, Михайло Дзиндра, Карло Звіринський, Лариса Крушельницька, Степан Коропчак, Володимир Ярема та інші. Наприкінці війни школу перепрофілювали на будівельну, і більшість слухачів, не бажаючи змінювати спеціальність, подалася до щойно створеної Вищої образотворчої студії Василя Кричевського [4, с. 30] – факт, що згодом ретельно замовчувався радянською історіографією.

Після Другої світової війни у 1945 р. Володимир Патик вступив до Львівського художнього училища (нині коледж декоративного і ужиткового мистецтва ім. Івана Труша) (іл. 1), де на живописному відділенні викладали Микола Федюк та Омелян Ліщинський. Творча дружба з однокурсниками Юрієм Микитою і Карлом Звіринським значно прискорила професійне дозрівання В. Патика. Утім, через воєнні обставини навчання відбувалося з перервами; 1946 р. молодий митець змушений був залишити училище й піти працювати на залізницю.

У 1947 р. Володимир Патик став студентом кафедри монументально-декоративного живопису Львівського інституту прикладного та декоративного мистецтва, очолюваної Романом Сельським. Наставниками були Юрій Щербатенко, Роман Сільвестров, Василь Любчик, Іван Гуторов, Йосип Бокшай. Саме на лекціях Р. Сельського молодий художник формував уміння komponувати синтетично узагальнену форму та відкрив для себе «плернерні студії» як обов'язковий етап творчого процесу.

1949 р. Володимира Патика відрахували з 3-го курсу за «формалізм», звинувативши у «перебільшеній колірній емоційності, несумісній з вимогами

Іл. 2. В. Патик. *Через кладку*. 1954. Полотно, олія. 160,5×200 см. Національний музей у Львові ім. А. Шептицького (НМЛ ім. А. Шептицького)

об'єктивно-реалістичного відображення дійсності» [11, с. 10]. Поновили його лише через семестр, позбавивши гуртожитку й стипендії. Диплом, що молодий митець виконував під керівництвом Йосипа Бокшая, – плафон для Палацу піонерів – став синтезом знань з фрески та монументального живопису.

У МИСТЕЦЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЛЬВОВА 1950-х рр.

Із середини 1950-х рр. у помешканні Карла Звіринського діяла «Вечірня школа», де студіювали Зеновій Флінта, Іван Марчук, Петро Маркович, Олег Мінько, Андрій Бокотей та інші. Поряд Роман Сельський і Маргіт Сельська разом з учнями Даниїлом Довбошинським, Карлом Звіринським, Володимиром Пати́ком та ще молодшими митцями формували альтернативне художнє коло, у якому культивувалися естетика форми та свобода творчості, несумісна з офіційними канонами.

Мистецький процес у Львові другої половини ХХ ст. спирався, з одного боку, на присутність майстрів європейської формації (Олена Кульчицька, Леопольд Левицький, Ярослава Музика, Іван Севера, Роман Сельський), а з іншого – на потужну школу декоративно-ужиткового мистецтва, що відкривала художникам шлях до кераміки, скла, текстилю, різьби по дереву та металу.

По закінченні інституту Володимир Пати́к рік працював інспектором з образотворчого мистецтва в Комітеті у справах мистецтв, однак адміністративна рутинна виявилася обтяжливою; художника звільнили після жартівливої пропозиції начальнику позувати в образі «Козака Мамає». Із 1954 р. митець розпочинає працювати у монументальному цеху львівського Художнього фонду (іл. 2). Згодом до Володимира Пати́ка долучилися такі майстри, як Михайло Андрущенко, Богдан Сой-

Іл. 3. В. Патик. [Без назви]. 1940–1950. Полотно, олія. 28 × 34,5 см. Приватна збірка

ка, Богдан Сорока, Євген Безніско, Микола Кристопчук, Григорій Олексюк [29]. Спільними зусиллями вони створили численні твори в архітектурі Львова, області та інших міст.

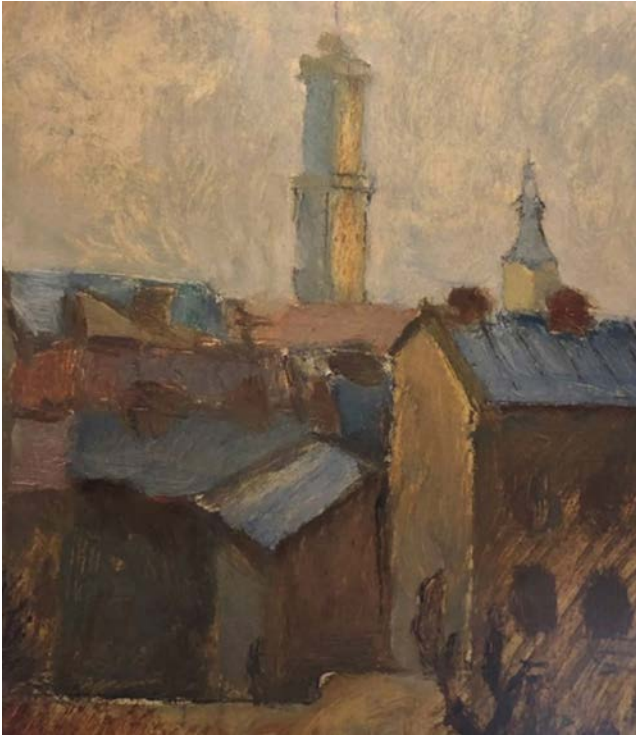
Також слід зазначити, що 1957 р. став для митця визначальним у приватній площині: на одному з львівських вернісажів він познайомився зі студенткою медичного інституту Романою Василюною, а вже наступного року пара побралася. Того ж 1958-го В. Пати́ка прийняли до Співки художників – символічне підтвердження професійного визнання.

Життєвий шлях Володимира Пати́ка від дитячих малюнків у рідному Чорному Острові до входження в коло львівської мистецької еліти 1950-х рр. демонструє поєднання академічної школи, самобутнього таланту та впливу потужного культурного середовища. Системне навчання, контакти з педагогами європейського рівня, участь у неформальних студіях і ранній монументальний досвід заклали підвалини для подальших художніх пошуків митця, чия творчість стала помітним внеском у розвиток львівської й української школи живопису.

ЖАНРОВІ ПРІОРИТЕТИ ТА ТЕХНІЧНІ ЗАСАДИ ТВОРЧОСТІ 1940–1950-х рр.

Саме період початку 1940-х рр. позначає формування поля творчої напруженості Володимира Пати́ка як митця-початківця. До цього етапу належить низка пейзажних етюдів, репродукованих у мистецькому каталозі «Володимир Пати́к. Людина, що народилася з пензлем у руці» (2018) (іл. 3). У названих творах простежується домінування як сільських, так і урбаністичних пейзажних мотивів.

Щоби передати розкіш української природи, щедрої на життя й благодатної для існування, молодий художник послуговується візуальною деталізацією. Під розлогою блакиттю неба він роз-

Іл. 4. В. Патик. [Без назви]. 1940–1950. Полотно, олія.
24 × 21,5 см. Приватна збірка

міщує елементи рідного ландшафту: родючі поля зі снопами, зарості кущів, дерева, різнотрав'я, селянські будівлі, а також гірські масиви, що окреслюються у віддаленій перспективі.

На цьому етапі художня мова Володимира Патика ще лише формується, її виразний словник перебуває на стадії опанування. Видно, що митець щойно освоює принципи побудови простору в композиції, вивчає основи лінійної та повітряної перспективи, шукаючи оптимальні засоби для передачі об'єму й глибини зображення.

Техніка виконання також демонструє характерні риси початківця: мазки, переважно короткі й подекуди хвиляподібні, нерідко залишають фрагменти незафарбованого картону або відкритий підмалювок, виконаний олівцем. Із цього раннього періоду відома лише одна робота, підписана самим автором, причому підпис має істотні відмінності від тих, які з'являтимуться у його подальшій творчості.

На зламі 1940–1950-х рр., у період студій у Львівському інституті прикладного та декоративного мистецтва, закладаються засадничі принципи творчої манери Володимира Патика, що визначатимуть подальшу еволюцію його живопису. Пейзажі й натюрморти цього часу вирізняються педантичним студіюванням природи. Художник неодноразово звертається до мотивів львівської околиці (іл. 4), зокрема в полотні «На околиці Львова» (1946), а також до краєвидів рідного села Чорний Острів («Чорний Острів» (іл. 5)), розкриваючи багатство природних станів, нюансуючи тональну й колірну градацію відтінків. Хроматична гама здебільшого

Іл. 5. В. Патик. Чорний Острів. 1948. Полотно, олія.
64 × 74 см. Приватна збірка

Іл. 6. В. Патик. Автопортрет. 1952. Полотно, олія.
45 × 40 см. Приватна збірка

вохристо-сіра, врівноважена стриманою тональністю та спрощеним композиційним ладом, де ще відсутнє творчо-образне переосмислення природи.

Поза межами пейзажів митець активно практикує портретний жанр. Власний образ, увиразнений в «Автопортреті» (1952) (іл. 6), належить до психологічно ускладненого ліричного портрета, крізь який проступає внутрішній стан автора. У цій роботі відчувається ґрунтовне засвоєння принципів роботи з формою і впевнене володіння рисунком; однак колористика ще стримана: в теплу, землистокоричневу палітру раптово вкраплюються червоні

Іл. 7. В. Патик. *Натюрморт з яблуками*. 1956. Полотно, олія. 73 × 95 см. Приватна збірка

Іл. 8. В. Патик. *Баччисарай*. 1955. Полотно, картон, олія. 55 × 75 см. Приватна збірка

й зелені акценти шарфа, що оживлюють усю композицію. На формування молодого Володимира Патика суттєво вплинули художня поетика Івана Труша й експресивна колористична манера Олексі Новаківського, яка надалі зумовила його власні пошуки у сфері кольору та панорамності композиції.

Пам'ятним для митця став 1956 р.: до відкриття музею Івана Франка в Нагуєвичах він на замовлення Міністерства культури УРСР створює полотно «Старі Нагуєвичі», що й нині експонується у музеї. Попри ще невиразний темперамент, світло-повітряний простір у цьому творі вирішено майстерно. Відхід від монохромії та дедалі сміливіші експерименти з кольором привели до конфлікту з офіційною доктриною й виключення Володимира Патика з інституту. Симптоматичною у цьому контексті стала робота «Натюрморт з яблуками» (1956), яку критики кваліфікували як «маніфест солідарності з французькою мальовничою парадигмою» через очевидний зв'язок із «сезаннівським» трактуванням форми (іл. 7).

Іл. 9. В. Патик. *Гурзуф*. 1955. Полотно, олія. 93 × 77 см. Приватна збірка

Опозиція до соціалістично-реалістичних канонів змушує митця вдаватися до певних евфемізмів у назвах: «Дорога в колгосп» (1956), «Сірчаний комбінат у Роздолі» (1960), «Колгоспна весна» (1961) тощо; за цими «невинними» заголовками ховалися формально-образні експерименти, подекуди далеко від ідеологічного наративу.

ВІД МОДЕРНІЗМУ ДО НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА ТА ІКОНИ: ПОШУКИ ФОРМАЛЬНОЇ МОВИ 1950–1960-х рр.

Після смерті Сталіна (1953) і початку хрущовської відлиги поступово відбувається реабілітація митців і перегляд політики у сфері культури (скасування серії урядових постанов ЦК ВКП(б)) проти «формалізму» та «безідейності» в мистецтві 1946–1948 рр. У 1957–1958 рр. постанови фактично втрачають чинність – їх офіційно не «скасували» як документи, але перестали застосовувати як інструмент репресій. Художникам дозволено було вільніше експериментувати зі стилем, кольором, формою; відкрилися нові виставки, з'явилися неофіційні художні гурти (зокрема у Львові, Києві, Одесі); почалася відбудова мистецької освіти на нових принципах (зокрема у ЛНАМ); з'явилися яскраві індивідуальні манери, що спричинило помітний злам у львівсько-

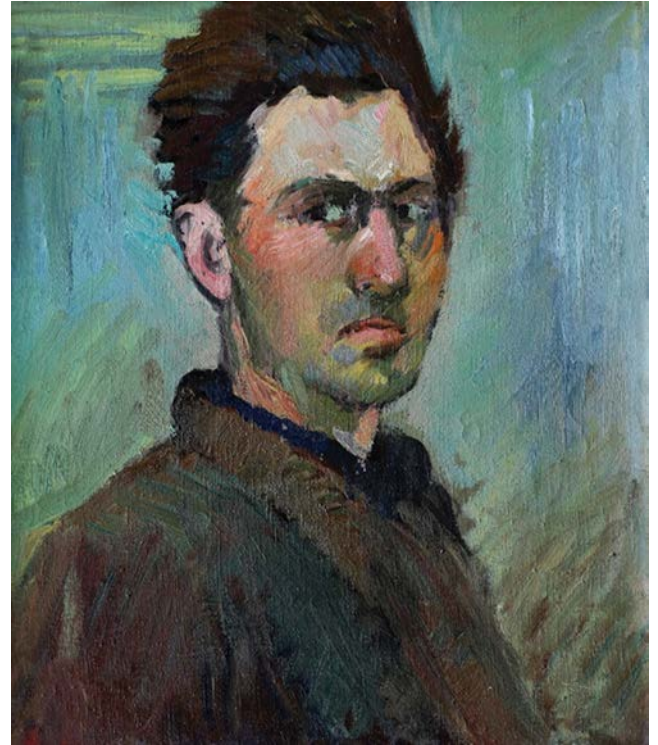
Іл. 10. В. Патик. *Гурзуф*. 1955. Полотно, олія.
93 × 77 см. Приватна збірка

му малярстві: митці відчули приплив нових творчих імпульсів. Саме в цей період формувався живопис Володимира Патики, Карла Звіринського, Романа Сельського, Данила Довбошинського.

Володимир Патик заглиблюється у спадщину Ван Гога та Поля Сезанна [23, с. 30], що зумовлює переосмислення природи й радикальну зміну колористичної системи. Пленери у Криму («Бахчисарай» (1955) (іл. 8), «Гурзуф» (1956), «Бахчисарайська дорога на Чуфут-Кале» (1958)) демонструють короткий мазок і вишукану блакитно-фіолетову тональність; палітра світлішає, контрастні групи барв зіставляються з особливою ретельністю. У композиціях з мотивом відчиненого вікна («Гурзуф» (1955)) (іл. 9, 10) митець паралельно розв'язує завдання правдивого зображення натури та експериментує з декоративним узагальненням форми: поєднує предмети у трикутні конфігурації й скеровує лінії у глибину, що відкриває безмежний морський простір.

В «Автопортреті» (1955) (іл. 11) художник переборює ліризм ранніх портретів: пастозні, широкі мазки формують обличчя, а до охристої гами додаються сині, зелені, рожеві акценти, які створюють напружений емоційний лад.

Перебування в карпатському селі Дземброня стає поворотним у ставленні митця до кольору. Полотно «Ранок у Карпатах» (1960), лірично оспіване Миколою Маричевським [9], вибудоване на протиставленні помаранчево-вохристого переднього плану та бузково-синьої глибини, демонструє опанування сучасного колоризму. З цього моменту Володимир Патик запроваджує контрастні поєднання: чорного й білого, численних умбр та земляних барв – аби посилити життєствердний мажор; результатом стає, зокрема, картина «Подруги» (1964) (іл. 12), де біла пляма набуває вагомого емоційного заряду.

Іл. 11. В. Патик. *Автопортрет*. 1955. Полотно, олія.
52 × 44 см. Приватна збірка

Іл. 12. В. Патик. *Подруги*. 1964. Полотно, олія.
126 × 98 см. Приватна збірка

Іл. 13. В. Патик. *Вироби народного мистецтва*. 1969. Полотно, олія. 80 × 70 см. Приватна збірка

Іл. 14. В. Патик. *Корона*. 1969. Полотно, олія. 92,5 × 59,5 см. НМЛ ім. А. Шептицького

Іл. 15. В. Патик. *Розп'яття з колючками*. 1965. Полотно, олія. 91 × 73 см. Приватна збірка

Від початку 1960-х рр. увага митця зосереджується на народному мистецтві. Часті візити до Львівського музею етнографії та художнього промислу й консультації з видатним львівським ученим-мистецтвознавцем Павлом Жолтовським спонукають до глибокого вивчення орнаментів писанок і вишиванок; відтак Володимир Патик виконує понад 1500 рисунків писанок, а мотиви трансформує в монументальних роботах. У натюрмортах з'являються яворівські іграшки, глиняні куманці, свічники («Вербна неділя» (1965), «Натюрморт з писанками» (1966), «Весільний коровай» (1967)).

«Натюрморт на синьому тлі» (1969; колекція «АВС-арт») ґрунтується на площинно-декоративному трактуванні образу: композиція обмежена чорною лінією, предмети обведені контуром, а з монохромної синьої маси виринають жовті, червоні та рожеві акценти. У «Весільному короваї» (1967) коровай і весільний рушник утворюють вертикальний стрижень, тоді як агресивне червоне тло врівноважують жовті, білі, сині та зелені плями.

Одночасно художник звертається й до іконописних тем («Композиція на мотиви народного мистецтва» (1965), «Обереги» (1969), «Вироби народного мистецтва» (1969) (іл. 13), «Корона» (1969) (іл. 14)) – де синє тло контрастує з ритмікою червоно-жовто-зелених плям, створюючи ефект магнетичної декоративності.

Іл. 16. В. Патик. *Палаючий манускрипт*. 1964. Полотно, олія.
93 × 73 см. НМЛ ім. А. Шептицького

Іл. 17. В. Патик. *Старий вітряк*. 1968. Полотно, олія.
195 × 145 см. НМЛ ім. А. Шептицького

СИНТЕЗ МОНУМЕНТАЛЬНОГО І СТАНКОВОГО В УКРАЇНСЬКІЙ ТЕМАТИЦІ 1960-х рр.

Соціокультурна критика та символічні полотна 1960-х рр. стають новим етапом у житті художника.

У низці творів 1960-х рр. Володимир Патик порушує проблему нищення культурної спадщини та етнічних традицій: «Розп'яття з колючками» (1965) (іл. 15), «Реквієм» (1969), «Палаючий манускрипт» (1964) (іл. 16). Символіка кольору підсилюється згущеною фактурою: у «Палаючому манускрипті» вохристо-сіра гама протиставлена домінуючій червоній плямі полум'я, котре поглинає рукопис, що чорніє.

Наприкінці 1960-х з'являється тема вітряків, символічно пов'язаних з історією України: «Старий вітряк» (1968) (іл. 17) займає всю площину полотна, а поодинокі дошки, зчорнілі від часу, відсилають до трагічного минулого. Цей мотив розвивається й у подальший період творчості, наприклад у роботах «Черкащина» (1973) та «Вітряк» (1980).

Навчання у Йосипа Бокшая, Зеновія Кеца та Романа Сельського мало вирішальне значення для формування світогляду митця – шляху до синтезу монументального й станкового. Досвід П. Сезанна, Р. Гуттузо, Ф. Леже, А. Матісса та Р. Дюфі, проаналізований через альбоми й копії, загартував уміння узагальнювати форму й колір. Важливу роль ві-

діграла й багаторічна праця у Художньому фонді Спілки художників України: виконання мозаїк, страфіто й розписів (зокрема автобусних зупинок для Укравтодору та Молдававтодору) урізноманітнювало тематику і дозволяло вільно комбінувати орнаментальні, анімалістичні та жанрові сцени.

Численні ескізи до монументальних замовлень стимулювали переосмислення станкової практики: класична перспектива поступово зникає, предметні форми узагальнюються, з'являються фантастичні елементи з писанкових і вишиванкових орнаментів. У рисунках натури вже помітна первинна стилізація, що в живописі втілюється у площинному трактуванні пейзажу, натюрморту чи фігури. Узагальнення образу, обмежена колірна гама й сміливе komponування плям та ліній стають хрестоматійними ознаками стилю Володимира Патика.

Показовими є ескізи до полотна «Весілля»: перший варіант рясніє деталями та перспективними скороченнями, тоді як подальші редукції приводять до монументально-стилізованого фіналу, де все підпорядковано головній ідеї. Якщо початкову версію умовно можна назвати «Весілля в радянській Україні» (1960-ті) (іл. 18), то завершена композиція стає беззаперечно автентичним «Українське весілля» (1960-ті) (іл. 19).

Зіставлення кримських і карпатських пейзажів 1958 – 1970-х рр., натюрмортів і жанрових

Іл. 18. В. Патик. *Весілля в радянській Україні*. 1960-ті. Картон, гуаш, темпера. 60 × 70 см. Приватна збірка

сцен переконливо свідчить про становлення неповторної авторської манери Володимира Патики. Синтез монументального мислення, глибинне відчуття кольору й формотворчі відкриття у ранньому періоді творчості автора збагатили львівську школу живопису, а самого митця утвердили як одного з її найяскравіших постатей (іл. 20).

ВИСНОВКИ

Талант, сприятливі історико-культурні обставини, виняткові вчителі та наставники, зокрема представники українського модерну та класики монументального мистецтва, величезна працездатність, щоденна самодисциплінована праця, гостре чуття кольору, вишукана композиційна гармонія, мистецька інтуїція та здатність генерувати нові ідеї внаслідок органічного поєднання принципів монументального й станкового живопису – все це стало підґрунтям формування унікальної, впізнаваної художньої мови Володимира Патики.

Його стилістика вирізняється глибиною емоційного змісту, енергетичною напругою кольорових рішень та здатністю синтезувати індивідуальне бачення з національним культурним кодом. Формування творчої особистості митця відбувалося в складні повоєнні десятиліття – 1940–1960-ті рр. – коли художник, подолавши виклики тоталітарної епохи, зміг утвердитися як представник українського мистецтва зі своєрідним малярським почерком.

Володимир Патик засвоїв академічні основи композиції, перспективи й рисунку, водночас не полишаючи пошуків експресивного синтезу реальності та символізму. Пластика мазка, кольорова експресія, увага до локальної ідентичності (зокрема львівського урбаністичного ландшафту і карпатських мотивів) роблять його творчість не лише регіонально, а й по-загальноукраїнському значущою. Саме в ці десятиліття він поступово сформував свій художній світогляд, заклавши основи для подальшої еволюції – від фігуративної образності до граничного узагальнення форм у пізніх полотнах.

Іл. 19. В. Патик. *Українське весілля*. 1960-ті. Картон, гуаш, темпера. 65 × 75 см. Приватна збірка

Таким чином, становлення Володимира Пати-
ка в 1940–1960-х рр. є ключовим періодом, що ви-
значив не лише стиль художника, а й його місце
в історії українського образотворчого мистецтва
XX ст. ♦

Іл. 20. В. Патик. *Стара Бойківщина*. 1969. Полотно, олія. 90 × 100 см. Приватна збірка

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бадяк В. П. Маю радість від творчості : інтерв'ю з доцентом кафедри монументального живопису Львівської академії мистецтв Володимиром Пати́ком. *Бадяк В. П. Надбання : науково-публіцистичні праці*. Львів : ЛНАМ, 2008. С. 118–125.
2. Васи́лина Р. Майстерня митця. *Дзвін*. 2016. № 9–10. С. 308–311.
3. Голубець О. Вернісаж Володими́ра Пати́ка. *Fine Art = Прекрасне мистецтво*. 2009. № 2. С. 115.
4. Голубець О. Між свободою і тоталітаризмом: Мистецьке середовище Львова другої половини ХХ століття : монографія. Львів : Академічний експрес, 2001. 176 с.
5. Данченко Л. У львівських монументалістів. *Образотворче мистецтво*. 1972. № 4. С. 9–12.
6. Історія українського мистецтва / [голов. ред. Г. Скрипник ; наук. ред. Т. Кара-Васильєва]. Київ : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2007. Т. 5 : Мистецтво ХХ століття. 1048 с.
7. Йосиф Бокшай. Художник правди. Людина правди / упоряд., вступ. ст. Ф. Ерфан. Ужгород : Карпати, 2016. 334 с. : іл.
8. Козирева Т. Хай ідуть мої діти межі люди... : [Пам'яті народного художника України Володими́ра Пати́ка]. *День*. 2016. 30 серпня. С. 2.
9. Маричевський М. Світ Володими́ра Пати́ка. *Артанія*. 2008. Кн. 13, № 4. С. 88.
10. Моя Батьківщина – СРСР. Обласна художня виставка, присвячена 60-річчю утворення Союзу РСР : каталог / Управління культури Львівського облвиконкому ; Львівська організація Спілки художників УРСР ; Львівська картинна галерея. Львів : Облполіграфвидав, 1983. 40 с. : іл.
11. Патик В. Й. Володимир Патик : Одержимість : альбом / за ред. М. М. Маричевського ; ред. журн. «Образотворче мистецтво» НСХУ. Київ : Софія-А, 2004. 120 с. : іл.
12. Мистецька мапа України : Львів. Живопис, графіка, скульптура : альбом / автори текстів: Т. Грущенко [та ін.] ; ред. Т. Грущенко, М. Мусій. Київ : Ювелір-Прес, 2008. 269 с.
13. Овсієнко Н. Релігійний живопис Йосипа Бокшай : кваліфікаційна робота освітнього рівня «магістр» / Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури. Київ, 2018. 79 с.
14. Овсійчук В. Майстер кольору Володимир Патик : альбом. Львів : Пленер, 1997. 20 с. : іл.
15. Палинський В. Володимир Патик. *Артанія*. 1998. № 4. С. 78–79.
16. Патик В. Живопис, графіка : альбом / упоряд. : І. Завалій, Ю. Юркевич. Київ : Оранта, 2005. 135 с. : кольор. іл.
17. Петрова О. Від нормативності до творчого плюралізму: Живопис 60–80-х років ХХ століття. *Петрова О. Третє око : Мистецькі студії : монографічна збірка статей*. Київ : Фенікс, 2015. С. 17–32.
18. Павельчук І. Володимир Патик (1926–2016). *Малярство. Графіка. Образотворче мистецтво*. 2016. № 3. С. 88–91.
19. Павельчук І. Особливості постімпресіонізму в практиці галицької школи другої половини ХХ століття : На прикладі творчості Володими́ра Пати́ка. *Художня культура. Актуальні проблеми*. 2012. Вип. 8. С. 26–37.
20. Пастернак Н. Данина шани і пам'яті : [про ретроспект. вист. худож. Володими́ра Пати́ка у Нац. музеї імені Андре́я Шептицького]. *Культура і життя*. 2016. 16 верес. С. 5.
21. Патик В. Автобіографія в душі шістдесятих, або як викресати в собі енергію й віру всупереч обставинам. *Артанія*. 2012. Кн. 26, № 1. С. 70–75.

REFERENCES:

1. Badiak, V. P. (2008). Maiu radist vid tvorchosti: interview z dotsentom kafedry monumentalnoho zhyvopysu Lvivskoi akademii mystetstv Volodymyrom Patykom [I enjoy creating art: interview with the associate professor of the department of monumental painting of the Lviv Academy of Arts Volodymyr Patyk]. In V. P. Badiak, *Nadbannia: naukovo-publystychnyi pratsi* [Heritage: scientific and journalistic works] (pp. 118–125). LNAM. [In Ukrainian].
2. Vasylyna, R. (2016). Maisternia myttsia [Artist's workshop]. *Dzvin*, (9–10), 308–311. [In Ukrainian].
3. Holubets, O. (2009). Vernisazh Volodymyra Patyka [Volodymyr Patyk's Vernissage]. *Fine Art*, (2), 115. [In Ukrainian].
4. Holubets, O. (2001). Mizh svobodoiu i totalitaryzmoz: Mystetske seredovyshche Lvova druhoi polovyny XX st. [Between freedom and totalitarianism: The artistic environment of Lviv in the second half of the XX century]. *Akademichnyi ekspres*. [In Ukrainian].
5. Danchenko, L. (1972). U lvivskykh monumentalistiv [With Lviv Monumental Artists]. *Obrazotvorche mystetstvo*, (4), 9. [In Ukrainian].
6. Skrypnyk, H., & Kara-Vasylieva, T. (Eds.). (2007). *Istoriia ukrainskoho mystetstva* [The history of Ukrainian art]. (Vol. 5). IMFE im. M. T. Rylskoho NAN Ukrainy. [In Ukrainian].
7. Erfan, F. (Ed.). (2016). *Yosyf Bokshai. Khudozhnyk pravdy. Liudyna pravdy* [Yosyf Bokshai. Artist of truth. Man of truth]. Karpaty. [In Ukrainian].
8. Kozryieva, T. (2016, August 30). Hai idut moi dity mezhi liudy... [Let my children go among people...]. *Den*, (153), 2. [In Ukrainian].
9. Marychevskiy, M. (2008). Svit Volodymyra Patyka [The world of Volodymyr Patyk]. *Artaniia*, 13(4), 88. [In Ukrainian].
10. Upravlinnia kultury Lvivskoho oblvykonkomu, Lvivska orhanizatsiia Spilky khudozhnykiv URSR, & Lvivska kartynna halereia. (1983). *Moia Batkivshchyna – SRSR. Oblasna khudozhnia vystavka, prysviachena 60-richchiu utvorennia Soiuzu RSR* [My motherland – USSR. Regional art exhibition dedicated to the 60th anniversary of the formation of the USSR] [Catalogue]. Oblpolihrafvydav. [In Ukrainian].
11. Patyk, V. Y. (2004). *Volodymyr Patyk: Oderzhymist* [Volodymyr Patyk: Obsession] [Album] (M. M. Marychevskiy, Ed.). Sofiia-A. [In Ukrainian].
12. Grushchenko, T., Musii, M., Holubets, O., Yatsiv, R., Vysheslavskiy, H., Shymchuk, Ye. (et al.). (2008). *Mystetska mapa Ukrainy. Lviv. Zhyvopys, hrafika, skulptura* [Art map of Ukraine: Lviv. Painting, graphics, sculpture] (T. Grushchenko & M. Musii, Eds.). Yuvelir-Press. [In Ukrainian].
13. Ovsiienko, N. (2018). *Relihiinyi zhyvopys Yosypa Bokshaia* [Religious painting of Yosyf Bokshai] [Master's thesis, National Academy of Fine Arts and Architecture]. [In Ukrainian].
14. Ovsiichuk, V. (1997). *Maister koloru Volodymyr Patyk* [Volodymyr Patyk the master of color]. Plener. [In Ukrainian].
15. Palynskiy, V. (1998). Volodymyr Patyk [Volodymyr Patyk]. *Artania*, (4), 78–79. [In Ukrainian].
16. Patik, V. (2005). *Zhyvopis, hrafika* [Painting, graphics] [Album] (I. Zavaliy & Yu. Yurkevych, Eds.). Oranta. [In Ukrainian].
17. Petrova, O. (2015). Vid normatyvnosti do tvorchoho pliuralizmu: Zhyvopys 60–80-kh rokiv XX stolittia [From normativity to pluralism: Painting of the 1960s – 1980s]. In O. Petrova.

22. Патик В. Було колись, на Україні... Пастелі. Рисунки : буклет. [Львів] : [Галерея «Зелена канапа»], [2011]. 1 арк. : іл.
23. Патик В. Графіка : альбом / упоряд., авт. передм. О. Патик, ред. А.-М. Волосацька, авт. тексту Р. М. Яців, авт. тексту О. Романів-Тріска. Львів ; Київ : ArtHuss, 2016. 399 с. : іл. кольор., фотогр.
24. Патик В. Малярство : альбом / упоряд. О. Патик ; ред. А.-М. Волосацька ; авт. тексту Р. М. Яців. Львів ; Київ : ArtHuss, 2016. 415 с. : іл. кольор., фотогр.
25. Патик О. Про Батька : інтерв'ю з художником Остапом Патином : аудіозапис, 4 трав. 2025 р. / запис Р. Патик. Приватний архів Р. Патик.
26. Піддубна Н. Г. Композиційні прийоми застосування мо-заїчних творів в архітектурі Львова кінця XIX – початку ХХІ століття : дис. ... канд. архітектури (докт. філос.) : 18.00.01. Львів : Національний університет «Львівська політехніка», 2018. 342 с.
27. Рудницький М. Володимир Патик. Зміна. 1963. № 10(127). С. 14–15.
28. Сельська М. Альбом / упоряд. : Т. Лозинський, І. Завалій. Львів : Інститут колекціонерства українських мистецьких пам'яток при НТШ. Київ : Оранта, 2005. 128 с. : іл.
29. Сельський Р. Твори з приватних збірок : альбом / упоряд. : Т. Лозинський, І. Завалій. Львів : Інститут колекціонерства українських мистецьких пам'яток при НТШ. Київ : Оранта, 2004. 168 с.
30. Шимчук Є. Володимир Патик. Світ митця. *Fine art = Прекрасне мистецтво*. 2009. № 2. С. 58–63.
31. Шимчук Є. Український колоризм України. Шляхи роз-витку мистецтва в ХХ столітті. *Fine art = Прекрасне мисте-цтво*. 2009. № 4. С. 20–25.
32. Яців Р. М. Львівська графіка, 1945–1990. Традиції та нова-торство. Київ : Наукова думка, 1992. 117 с.
33. Яців Р. Малярство Володимира Патики. *Дзвін*. 2016. № 9–10. С. 312–320.
34. Tretie oko: Mystetski studii [Third eye: Art studios] (pp. 17–32). Feniks. [In Ukrainian].
35. Pavelchuk, I. (2016). Volodymyr Patyk (1926–2016). *Maliarst-vo. Hrafika Hrafika* [Volodymyr Patyk (1926–2016). Painting. Graphics]. *Obrazotvorche mystetstvo*, (3), 88–91. [In Ukrainian].
36. Pavelchuk, I. (2012). Osoblyvosti postimpressionizmu v prak-tytsi halytskoi shkoly druhoi polovyny XX stolittia: Na prikhladi tvorchosti Volodymyra Patyka [Features of post-impression-ism in the practice of the Galician school in the second half of the 20th century: Through the work of Volodymyr Patyk]. *Artistic culture. Topical issues*, (8), 26–37. [In Ukrainian].
37. Pasternak, N. (2016, 16 September). Danyina shany i pam'iaty [Tribute and memory]: [On the retrospective exhibition of the artist Volodymyr Patyk at the National Museum named after Andrei Sheptytsky]. *Kultura i zhyttia*, p. 5. [Ukrainian].
38. Patyk, V. (2012). Avtobiografiia v dusi shistdesiatykh, abo yak vykresaty v sobi enerhiu i viru vsuperech obstavynam [Autobiography in the spirit of the sixties, or how to spark energy and faith in oneself against all odds]. *Artania*, 26(1), 70–75. [In Ukrainian].
39. Patyk, V. (2011). Bulo koly's', na Ukrayini... Pasteli. Rysunki [It once was in Ukraine... Pastels. Drawings] [Exhibition booklet]. Zelena Kanapa Gallery. [In Ukrainian].
40. Patyk, V. (2016). *Hrafika* [Graphics] [Album] (O. Patyk & A.-M. Volosatska, Eds.). Lviv; Kyiv: ArtHuss. [Ukrainian].
41. Patyk, V. (2016). *Maliarstvo* [Painting] [Album] (O. Patyk & A.-M. Volosatska, Eds.). Lviv; Kyiv: ArtHuss. [Ukrainian].
42. Patyk, O., & Patyk, R. (2025, May 4). *Pro Bat'ka: Interview with artist Ostap Patyk* [About my Father: interview with artist Ostap Patyk] [Interview] [Audio recording]. Private archive of R. Patyk. [In Ukrainian].
43. Piddubna, N. (2018). *Kompozytsiini pryntsypy zastosuvannia mozaichnykh tvoriv v arkhitekturi Lvova kintsia XIX – pochatku XXI stolittia* [Compositional principles of using mosaics in the architecture of Lviv of the late 19th – early 21st centu-ries] [Unpublished doctoral dissertation, National University "Lviv Polytechnic"]. [In Ukrainian].
44. Rudnytskyi, M. (1963). Volodymyr Patyk. *Zmina*, (10(127)), 14–15. [In Ukrainian].
45. Selska, M. (2005). *Albom* [Album] (T. Lozynskyi & I. Zavalii, Eds.). Instytut koleksionerstva ukraiyinskykh mystetskykh pamiatok pry NTSh; Oranta. [In Ukrainian].
46. Selskyi, R. (2004). *Tvory z pryvatnykh zbirk* [Works from private collections] (T. Lozynskyi & I. Zavalii, Eds.). Instytut koleksionerstva ukraiyinskykh mystetskykh pamiatok pry NTSh; Oranta. [In Ukrainian].
47. Shymchuk, Ye. (2009). Volodymyr Patyk. Svit myttsia [Volodymyr Patyk. The artist's world]. *Fine Art*, (2), 58–63. [In Ukrainian].
48. Shymchuk, Ye. (2009). Ukrainskyi koloryzm Ukrainy. Shlia-ky rozvytku mystetstva v XX stolitti [Ukrainian colorism in Ukraine. Development paths of 20th century art]. *Fine Art*, (4), 20–25. [In Ukrainian].
49. Yatsiv, R. M. (1992). *Lvivska hrafika, 1945–1990. Tradytzii ta novatorstvo* [Lviv graphics, 1945–1990: Tradition and innova-tion]. Naukova dumka. [In Ukrainian].
50. Yatsiv, R. (2016). *Maliarstvo Volodymyra Patyka* [Volodymyr Patyk's Painting]. *Dzvin*, (9–10), 312–329. [In Ukrainian].

DOI 10.61993/2786-7285.2025.02.04

Roksolana PATYK**VOLODYMYR PATYK: THE FORMATION OF THE AUTHOR'S STYLE, ARTISTIC EXPLORATIONS, AND INSPIRATIONS OF THE 1940S–1960s**

The existing Ukrainian studies on the formation of Volodymyr Patyk's (1926–2016) personal style, artistic explorations, and sources of inspiration during the 1940s–1960s is analyzed. It is noted that today there remains a shortage of systematic research devoted specifically to this period of Patyk's creative development, which underscores the need for further scholarly inquiry, analytical expansion, and systematization of this phenomenon, as well as the study of its impact on the formation of the Lviv school of painting of the 20th and early 21st centuries.

The artist's creative trajectory and personal formation are examined through the prism of the historical and artistic context of Lviv and the cultural influences of the mid-20th century, based on the analysis of collected written sources. Patyk's artistic achievements are structured and systematized by chronological periods. The analysis of his graphic and pictorial works begun by individual researchers is supplemented, and artworks held in museum and private collections throughout Ukraine are examined. Particular attention is paid to the impact of teachers of the Lviv school of painting on Patyk's development. His works created between the 1940s and the 1970s are reviewed.

The formation of V. Patyk as an artist is considered within the broader artistic environment of Lviv in the second half of the mid-20th century, and a range of previously unpublished biographical and historical information is introduced into scientific circulation. Characteristic features of his easel and monumental painting are identified, while the thematic orientations, compositional approaches, and pictorial techniques of selected works are analyzed. Instances of Patyk's interaction with various artistic contexts are also discussed.

As a visual supplement to the article, fragments of iconic works by V. Patyk, created during the 1940s–1960s, are presented. According to the author, these works illustrate the artist's searches, inspired by renowned Ukrainian and international artists, and embody the concentrated efforts, skills and abilities of a young artist studying at the Lviv Institute of Decorative and Applied Arts. They also reflect the methodological principles and artistic characteristics of the Lviv school of painting and its leading postwar instructors. The text is based on archival materials from the Lviv National Academy of Fine Arts and the private archive of Volodymyr Patyk.

KEYWORDS: Volodymyr Patyk, painting, fine arts, search, inspirations, author's style

Стаття надійшла до редакції: 12.07.2025

Прийнята до публікації: 18.09.2025

Дата публікації: 30.12.2025

© Патук Р., 2025

Ця робота ліцензується відповідно до
Creative Commons Attribution 4.0 International License